अत्र लज्जयेवेति इवाद्यभावात् प्रतीयमानोत्प्रेक्षा। एवमन्यत्। ननु ध्वनिनिरूपणप्रस्तावे ऽलङ्काराणां सर्व्वेषामपि व्यङ्ग्यत्वं भवतीत्युक्तं, सम्प्रति पुनर्विशिष्य कथमुत्प्रेक्षायाः प्रतीयमानत्वमुच्यते। उच्यते व्यङ्ग्योत्प्रेक्षायां।

"महिलासहस्सभरिए तुह हिअए सुहअ सा अमाअन्ती।
अणुदिन अणण्णअम्मा अङ्गं तणु अपि तणूएइ" * ॥

इत्यादौ उत्प्रेक्षणं विनापि वाक्यविश्रान्तिः, इह तु स्तनयोर्लज्जाया असम्भवात् लज्जयेवेत्युत्प्रेक्षयैवेति व्यङ्ग्यप्रतीयमानोत्प्रेक्षयोर्भेदः। अत्र वाच्योत्प्रेक्षायाः षोडशसु भेदेषु मध्ये विशेषमाह।

(६८७) तत्र वाच्या भिदाः पुनः।
विना द्रव्यं त्रिधा सर्व्वाः स्वरूपफलहेतुगाः ॥

तत्रोक्तेषु वाच्यप्रतीयमानोत्प्रेक्षयोर्भेदेषु मध्ये ये वाच्योत्प्रेक्षयोः षोडश भेदास्तेषु जात्यादीनां त्रयाणां ये द्वादश भेदास्तेषां प्रत्येकं स्वरूपफलहेतुगत्वेन द्वादशभेदतया षट्त्रिंशद्भेदाः द्रव्यस्य स्वरूपोत्प्रेक्षणमेव सम्भवतीति चत्वार इति मिलित्वा चत्वारिंशद्भेदाः। अत्र स्वरूपोत्प्रेक्षा यथा। पूर्व्वोदाहरणेषु "स्मरस्य विजयस्तम्भ" इति। "सप्रसवा" इवेत्यादयः जातिगुणरूपाः। फलोत्प्रेक्षा यथा।

---

* महिलासहस्रभरिते तव हृदये सुभग साऽमान्ती।
अनुदिनमनन्यकर्म्माङ्गं तन्वपि तनूकरोतीति ॥ सं० ॥ टी० ॥